PROBLEMATICA CONCERNULUI CA GRUP DE PERSOANE JURIDICE CU SCOP LUCRATIV

Alexandru CUZNEŢOV
CZU: 347.19:334.757 cuznetov_alexandru@yahoo.com

Termenul de ,,concern'' este împrumutat din limba germană *konzern* (semnificând *participaţiune, interes*), care, la rândul său, are o provenienţă din latinescul *concernere* (semnificând *mixt, a amesteca*) şi este strâns legat de istoria dezvoltării economiei Germaniei şi specificului sistem legislativ german.

Însă, va fi o greşeală să afirmăm că anume în Germania au apărut primele concerne. Se consideră că primul concern din lume şi prototipul viitoarelor *conglomerate de tip concern* a fost fondat în Florenţia, Italia, de către *Cosimo de Medici*. În anul 1458, Cosimo de Medici deţinea controlul majoritar în 13 companii (bănci, case de comerţ etc.), toate purtând numele său şi al unui partener, totodată rămânând independente din punct de vedere juridic. Grupul său de companii avea o multitudine de reprezentanţe pe un vast areal: începând de la nord, Islanda până la sud, Africa, transporta mărfuri şi bunuri din Asia prin intermediul *Marelui drum al mătăsii* etc.

În sec.XIX, în lumea antreprenorilor, iniţial, grupurile de întreprinderi purtau o varietate de denumiri: *trust, combinate, sindicate, fuziune* etc., ca mai târziu unanim a început să fie utilizat cuvântul *conzern* (concern) [1].

Termenul *concern* a început să fie utilizat pentru cele mai importante grupuri, structuri corporative de întreprinderi, desemnând un *grup de companii financiar-industriale din diferite ramuri ale industriei, prin care şi se deosebeau de alte structuri de uniuni de persoane juridice cu scop lucrativ* (ex., concernul Mitsubishi include în sine întreprinderi din diferite sfere industriale: construcţia automobilistică şi electronică, construcţii navale etc.).

La începutul sec.XX, apare pentru prima dată şi o nouă ramură de drept, *dreptul corporatist* (*konzernrecht* – dreptul concernelor), un domeniu juridic nou şi independent, reglementat în Republica de la

Weimar (numele Germaniei de după Primul Război Mondial, anii 1919-1933).

Concernul reprezintă o unitate compusă din două sau mai multe întreprinderi din diferite ramuri ale industriei, având o conducere unică şi armonizată în cadrul cel puţin al unui segment din activitatea întreprinderilor, componente concernului, ca de exemplu: producerea, desfacerea, planificarea, organizarea etc.

Determinant pentru existenţa concernului este conducerea unică a unei sau a mai multor întreprinderi din diferite ramuri ale industriei.

În funcţie de caracterul legăturilor dintre întreprinderea dominantă şi întreprinderile subordonate, doctrina juridică şi cea economică împart concernele în două categorii [2, p.493]:

1. *verticale,* în temeiul principiilor de subordonare;
2. *orizontale*, în temeiul principiilor de coordonare.

Concernul vertical, se consideră *vertical* concernul în care raporturile de dependenţă dintre întreprinderi îşi au originea într-o influenţă patrimonială generată de faptul că întreprinderea dominantă deţinea o fracţiune în capitalul social al unei alte întreprinderi subordonate (dominată. Pentru a fi concern, este necesar ca întreprinderea dominantă să aibă o influenţă patrimonială calificată, deţinând în capitalul celei de-a doua întreprinderi o participaţiune majoritară, considerată a fi de control (pachetul de control). O societate deţine controlul asupra unei alte societăţi, dacă dispune permanent de vot decisiv la adoptarea hotărârilor şi dacă are posibilitatea să aleagă majoritatea administratorilor sau directorilor celei de a doua.

Întreprinderea cu participaţiune majoritară este o întreprindere dominantă, iar întreprinderea în posesiune majoritară este o întreprindere subordonată. În literatură, acest fenomen este explicat şi prin formula mai populară de *relaţie între întreprinderea-mamă şi întreprinderea-fiică.*

La rândul său, *concernele verticale* mai pot fi:

a) contractuale;

b) prin încorporare;

c) de fapt.

Concernul vertical contractual, este o totalitate de întreprinderi dominante şi subordonate, în care, în afară de participarea majoritară la

capitalul social, între întreprinderea dominantă şi întreprinderile subordonate există şi un raport contractual care prevede subordonarea organului executiv al celor din urmă faţă de întreprinderea dominantă, sau întreprinderea subordonată se obligă să transmită venitul său întreprinderii dominante.

Între întreprinderea dominantă şi cea subordonată există un raport contractual în cazul în care au semnat un act distinct (contract de administrare fiduciară), ori există o prevedere expresă în actul de constituire (statutul sau alt act) al societăţii dominate. Pentru concernul vertical, important este ca în contract sau în prevederea actului de constituire să se stipuleze clar dreptul întreprinderii dominante de a da dispoziţii obligatorii întreprinderii subordonate.

Concern vertical prin încorporare (absorbţie), prin prisma practicii germane, reprezintă dobândirea tuturor participaţiunilor sau a unei participaţiuni de cel puţin 95% din capitalul social al întreprinderii ce urmează a fi absorbită. Prin urmare, dacă o întreprindere cumulează toate fracţiunile din capitalul social al unei alte întreprinderi sau cel puţin 95% din capitalul ei social, aceste două întreprinderi constituie un concern prin încorporare.

În concernul prin încorporare, întreprinderea în posesiune (posedare) majoritară, deşi este o persoană juridică de sine stătătoare, voinţa ei juridică depinde în totalitate de voinţa asociatului majoritar, acesta având competenţa de a decide destinul societăţii încorporate, în acest caz, legiuitorul prezumă că, deşi actul de constituire nu conţine dreptul întreprinderii dominante de a da indicaţii obligatorii întreprinderii subordonate, acestea pot fi date de administratorul întreprinderii dominante şi vor fi executate de administratorul întreprinderii subordonate.

Concern vertical de fapt, instituie presupunerea potrivit căreia întreprinderea dominantă, împreună cu întreprinderea dependentă, formează un concern, sub rezerva dovezii contrare. Altfel spus, întreprinderea dominantă, ea fiind şi întreprindere cu participaţiune majoritară şi având o influenţă decisivă asupra întreprinderii subordonate (întreprinderii în posesiune majoritară), formează de fapt un concern. Importanţa juridică a acestei prezumţii (presupuneri) constă în tragerea întreprinderii dominante la răspundere pentru obligaţiile întreprinderii subordonate, prezumându-se o vină a primei pentru insuccesul celei de-a doua.

Concernul vertical poate lua naştere fie prin constituirea de societate filială (cu asociat unic) sau întreprinderi în posesiune majoritară, fie prin concentrarea, de către o societate comercială, a participaţiunilor acţiunilor din capitalul social al altor societăţi, fie prin constituirea unei întreprinderi dominante de către asociaţii unor societăţi comerciale existente care transmit cu titlu de aport, la capitalul social al întreprinderii dominante, părţi sociale sau acţiuni deţinute de ei, asigurând astfel concentrarea majorităţii capitalului social şi dominaţia asupra societăţilor existente.

Concernul orizontal se consideră întemeiat pe principii de coordonare, ceea ce înseamnă că între întreprinderile lui nu există raport de dependenţă, bazat pe participare la capitalul social. Astfel, anumite întreprinderi independente din punct de vedere juridic şi economic convin, fie prin contract sau să se comporte una faţă de alta, astfel încât una sau mai multe întreprinderi să se subordoneze alteia.

Existenţa concernului orizontal se probează prin existenţa unui contract de societate civilă, unui contract de administrare fiduciară (denumit şi *concern orizontal contractual*) sau prin faptul că o persoană administrează mai multe întreprinderi (*concern orizontal de fapt*).

Referinţe:

1. https://de.wikipedia.org/wiki/Konzern
2. ROȘCA, N., BAIEȘ, S. *Dreptul afacerilor*. Ed. a 3-a. Chișinău: Tipografia Centrală, 2011. 493 p.